

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ W ŚRODOWISKU AKADEMICKIM

Szkolenie dla kadry dydaktycznej uczelni AJP

Organizator: Biuro Osób z Niepełnosprawnościami AJP

mgr Agnieszka Mizgier-Bac

mgr Iwona Szymańska

CEL SZKOLENIA

Celem szkolenia jest przygotowanie kadry dydaktycznej do:

- pracy ze studentami ze szczególnymi potrzebami,
- stosowania zasad edukacji włączającej,
- prowadzenia dostępnej dydaktyki,
- budowania bezpiecznego i równościowego środowiska akademickiego.

DLACZEGO DOSTĘPNOŚĆ DOTYCZY KAŻDEGO WYKŁADOWCY?”

Dostępność:

- jest obowiązkiem wynikającym z przepisów prawa,
- stanowi element jakości kształcenia,
- wspiera wszystkich studentów,
- poprawia efektywność procesu dydaktycznego,
- buduje nowoczesną uczelnię.

PODSTAWY PRAWNE

1. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych

Cel Konwencji

Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego i równego korzystania z praw człowieka oraz podstawowych wolności.

Kluczowe zasady:

- godność,
- autonomia,
- niedyskryminacja,
- równość szans,
- dostępność,
- pełny udział w życiu społecznym,
- akceptacja różnorodności.

Art. 24 – Prawo do edukacji

Państwa zobowiązują się zapewnić:

- edukację bez dyskryminacji,
- edukację włączającą,
- równe szanse w dostępie do kształcenia

PODSTAWY PRAWNE

2. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 (Dz.U. 2018 poz. 1668)

Art. 2 – Misja systemu szkolnictwa wyższego i nauki:

- Prowadzenie najwyższej jakości kształcenia i działalności naukowej
- Kształtowanie postaw obywatelskich
- Uczestnictwo w rozwoju społecznym oraz tworzeniu gospodarki opartej na innowacjach

Art. 11 ust. 1 pkt 6 – Zadania uczelni wobec osób niepełnosprawnych:

Stwarzanie warunków do pełnego udziału w:

- a) procesie przyjmowania na uczelnię,
- b) kształceniu,
- c) prowadzeniu działalności naukowej.

Co to oznacza dla wykładowcy?

- obowiązek realizacji dostosowań,
- współpracę z BON,
- odpowiedzialność za dostępność dydaktyki

PODSTAWY PRAWNE

3. Ustawa o zapewnianiu dostępności z dnia 19 lipca 2019 r. – (Dz. U. 2019 poz. 1696).

Definicja dostępności (art. 2 pkt 2):

Dostępność obejmuje:

- **Architektoniczną** – ułatwienia w przestrzeni fizycznej,
- **Cyfrową** – technologie i zasoby online,
- **Informacyjno-komunikacyjną** – dostęp do informacji i sposobów komunikacji.

Dostępność to nie tylko podjazd, ale także:

- czytelna prezentacja,
- napisy do filmu,
- materiały elektroniczne,
- jasna komunikacja.

OSOBA ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

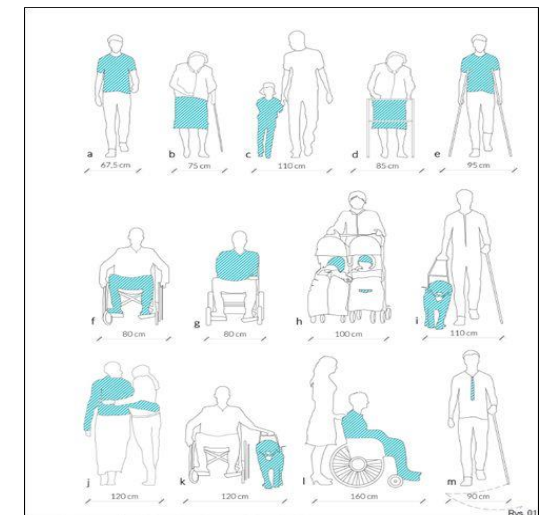
Zgodnie z **Ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (art. 2 pkt 3):**

„Osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.”

Przykłady osób ze szczególnymi potrzebami:

- osoby z niepełnosprawnościami,
- seniorzy,
- rodzice z małymi dziećmi,
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem,
- osoby z nogą lub ręką w gipsie,
- osoby cierpiące na syndrom dnia następnego.

Osobą ze szczególnymi potrzebami może czasowo stać się każdy.

OSOBA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Definicja - zgodnie z **Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych (art. 1 akapit 2)**:

„Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”.

Kluczowe wnioski:

- ✓ Niepełnosprawność **wynika z interakcji** między osobami z dysfunkcjami a barierami społecznymi i środowiskowymi.
- ✓ Bariery te mogą utrudniać **pełne uczestnictwo w życiu społecznym**, dlatego likwidacja tych barier jest niezbędna dla równości szans.

POWSTANIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

- **wrodzona** – obecna od urodzenia,
- **nabyta** – może pojawić się w każdym momencie życia.

Każdy człowiek może w ciągu życia **czasowo lub trwale stać się osobą z niepełnosprawnością.**

WIDOCZNOŚĆ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Nie wszystkie niepełnosprawności są widoczne.

➤ **Niewidoczne niepełnosprawności** mogą obejmować:

- zaburzenia psychiczne i neurorozwojowe (depresja, lęk, autyzm, ADHD, dysleksja),
- choroby przewlekłe (cukrzyca, stwardnienie rozsiane, choroby serca, migreny),
- zaburzenia słuchu i mowy,
- chroniczny ból,
- efekty leczenia onkologicznego,
- urazy (np. złamania).

Nawet jeśli niepełnosprawność nie jest widoczna, znacząco wpływa na **codzienne funkcjonowanie**
i wymaga **rozumienia oraz wsparcia**.

BARIERY W EDUKACJI

- psychospołeczne,
- ekonomiczne,
- architektoniczne,
- edukacyjne,
- komunikacyjne,
- w dostępie do informacji,
- związane z postawą i stereotypami.

Barierą może być zarówno brak windy, jak i nieczytelny plik PDF lub niejasne polecenie egzaminacyjne.

RODZAJE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

- niepełnosprawność narządu wzroku,
- niepełnosprawność narządu słuchu,
- niepełnosprawność ruchowa,
- całościowe zaburzenia rozwojowe,
- zaburzenia psychiczne,
- choroby przewlekłe i niepełnosprawność ukryta.

Studenci z niepełnosprawnościami tworzą bardzo zróżnicowaną grupę.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ WZROKU

Zakres: od słabowidzenia po całkowitą ślepotę.

Wpływ na funkcjonowanie studenta:

- trudności w korzystaniu z książek, prezentacji i materiałów wizualnych,
- potrzeba materiałów elektronicznych, powiększonych lub brajlowskich,
- trudności z poruszaniem się po uczelni,
- problemy z odczytywaniem wykresów, schematów i treści na tablicy,
- konieczność dostosowania sprzętu komputerowego i laboratoryjnego.

PRZYKŁADY SYTUACJI - NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ WZROKU

1. Sytuacja podczas zajęć

Wykładowca pokazuje wykres na prezentacji i mówi:
„Jak Państwo widzą, tutaj wszystko jest jasne.”

Dobra praktyka

Wykładowca opisuje:
„Wykres pokazuje wzrost wyników od stycznia do czerwca. Największy wzrost nastąpił w marcu.”

2. Sytuacja egzaminacyjna

Student słabowidzący ma trudność z przeczytaniem testu.

Dobra praktyka:

- większa czcionka,
- wydłużony czas,
- wersja elektroniczna testu.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ SŁUCHU

Zakres: głuchota, niedosłuch, zaburzenia percepcji słuchowej.

Wpływ na funkcjonowanie studenta:

- trudności w uczestniczeniu w wykładach i dyskusjach,
- problemy z komunikacją w hałaśliwym otoczeniu,
- zmęczenie wynikające z ciągłej koncentracji i odczytywania mowy z ust,
- ograniczony udział w pracy grupowej bez odpowiedniego wsparcia,
- potrzeba korzystania z tłumacza PJM lub technologii wspomagających.

PRZYKŁADY SYTUACJI - NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ SŁUCHU

1. Sytuacja

Na zajęciach kilka osób mówi jednocześnie.

Problem

Student niedosłyszący nie jest w stanie śledzić dyskusji.

Dobra praktyka

Wykładowca:

- prosi o wypowiedzianie się pojedynczo,
- powtarza pytania z sali,
- zapisuje kluczowe informacje na slajdzie lub tablicy.

2. Przykład organizacyjny

Niewłaściwie:

- Prowadzenie zajęć tyłem do grupy podczas mówienia.

Prawidłowo:

- Mówienie twarzą do studentów, w dobrze oświetlonym miejscu.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ RUCHOWA

Zakres: porażenia mózgowe, urazy, amputacje, choroby neuromięśniowe.

Wpływ na funkcjonowanie studenta:

- trudności w poruszaniu się po uczelni,
- bariery architektoniczne (schody, brak wind, niedostosowane sale),
- problemy z obsługą sprzętu dydaktycznego i laboratoryjnego,
- szybsze zmęczenie i potrzeba częstszych przerw,
- trudności w zajęciach wymagających sprawności manualnej lub fizycznej.

PRZYKŁADY SYTUACJI - NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ RUCHOWA

1. Sytuacja

Zmiana sali dydaktycznej na salę bez windy.

Dobra praktyka

- wcześniejsze poinformowanie,
- zmiana sali na dostępną,
- konsultacja ze studentem.

2. Sytuacja komunikacyjna

Niewłaściwie:

Bez pytania wykładowca przesuwa wózek studenta.

Prawidłowo:

„Czy mogę pomóc?”

„W jaki sposób najlepiej pomóc?”

CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE

Zakres: spektrum autyzmu i inne zaburzenia rozwojowe

Wpływ na funkcjonowanie studenta:

- trudności w kontaktach społecznych i pracy grupowej,
- stres związany ze zmianami i niejasnymi instrukcjami,
- nadwrażliwość na hałas, światło i nadmiar bodźców,
- potrzeba jasnych zasad i przewidywalnej organizacji zajęć,
- często wysokie zdolności analityczne i systematyczność.

PRZYKŁADY SYTUACJI-SPEKTRUM AUTYZMU

1. Sytuacja

Nagła zmiana terminu zaliczenia bez wcześniejszej informacji.

Możliwe skutki

- silny stres,
- dezorganizacja,
- trudność z adaptacją.

Dobra praktyka

- wcześniejsze informowanie o zmianach,
- jasne instrukcje,
- przewidywalna organizacja zajęć.

2. Przykład komunikacyjny

Niewłaściwie:

„To przecież oczywiste.”

„Proszę się domyślić.”

Prawidłowo:

- konkretne polecenia,
- jasna struktura zadania,
- wskazanie etapów wykonania.

ZABURZENIA PSYCHICZNE

Zakres: depresja, zaburzenia lękowe, choroba afektywna dwubiegunowa, schizofrenia, zaburzenia osobowości.

Wpływ na funkcjonowanie studenta:

- trudności z koncentracją i organizacją nauki,
- obniżona motywacja i zwiększony stres,
- problemy z regularnym uczestnictwem w zajęciach,
- ryzyko wycofania społecznego,
- potrzeba wsparcia psychologicznego i elastycznego podejścia.

PRZYKŁADY SYTUACJI -W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

❑ Sytuacja

Student przestaje uczestniczyć w zajęciach i nie oddaje prac.

Niewłaściwie:

„Brakuje Pani/Panu odpowiedzialności.”

Dobra praktyka:

„Zauważyłem/Zauważyłam trudności z uczestnictwem w zajęciach. Czy potrzebuje Pan/Pani wsparcia lub konsultacji?”

❑ Sytuacja

Sytuacja stresowa podczas egzaminu
Student ma atak paniki.

Dobra praktyka:

- spokojny ton,
- umożliwienie krótkiej przerwy,
- zapewnienie spokojnego miejsca,
- kontakt z odpowiednimi służbami uczelni, jeśli to konieczne.

CHOROBY PRZEWLEKŁE I NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI UKRYTE

Zakres: cukrzyca, epilepsja, choroby onkologiczne, autoimmunologiczne, kardiologiczne i metaboliczne.

Wpływ na funkcjonowanie studenta:

- zmienne samopoczucie i okresowe pogorszenie stanu zdrowia,
- konieczność leczenia, badań i regularnego przyjmowania leków,
- możliwe częstsze nieobecności na zajęciach,
- potrzeba indywidualnej organizacji nauki i zaliczeń,
- konieczność elastycznego podejścia do terminów i form pracy.

PRZYKŁADY SYTUACJI - CHOROBY PRZEWLEKŁE I NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI UKRYTE

1. Przykład – cukrzyca

Student podczas zajęć musi:

- regularnie kontrolować poziom cukru,
- przyjmować insulinę,
- zjeść posiłek lub napój w trakcie zajęć.

Dobra praktyka:

Wykładowca umożliwia krótką przerwę bez komentowania sytuacji przy całej grupie.

2. Przykład – epilepsja

Student może obawiać się napadu podczas zajęć lub egzaminu.

Dobra praktyka:

- zachowanie spokoju,
- znajomość podstawowych zasad pierwszej pomocy,
- kontakt z odpowiednimi służbami uczelni w razie potrzeby.

3. Przykład – choroba onkologiczna

Student przechodzi leczenie i okresowo nie uczestniczy w zajęciach z powodu terapii lub osłabienia organizmu.

Dobra praktyka:

- możliwość odrobienia zajęć,
- dostęp do materiałów online,
- indywidualne ustalenie terminów zaliczeń.

DOBRE PRAKTYKI DYDAKTYCZNE

Niepełnosprawność	Możliwe trudności	Dobre praktyki
Zaburzenia wzroku	materiały wizualne, orientacja przestrzenna	materiały elektroniczne, opisy słowne, możliwość nagrywania zajęć, powiększona czcionka, dodatkowy czas.
Zaburzenia słuchu	wykłady i dyskusje grupowe	komunikacja pisemna, eliminacja hałasu, jasne komunikaty,
Zaburzenia ruchu	przemieszczanie się, obsługa sprzętu	zmiana sali, dodatkowy czas, przerwy
Trudności psychiczne	koncentracja, organizacja nauki	przewidywalność zasad, jasne komunikaty, elastyczność organizacyjna - mniejsze grupy, dodatkowa przerwa
Całościowe zaburzenia rozwojowe	nadmiar bodźców, organizacja pracy	konkretne instrukcje, uporządkowane materiały, przewidywalny harmonogram
Zaburzenia mowy	komunikacja ustna	dodatkowy czas na wypowiedź, możliwość odpowiedzi pisemnej lub multimedialnej

PODSUMOWANIE

1. Niepełnosprawność jest **zróżnicowana pod względem stopnia, rodzaju i widoczności**.
2. Każda forma niepełnosprawności niesie ze sobą **trudności w codziennym funkcjonowaniu**.
3. Istotne jest **rozpoznanie potrzeb osób z niepełnosprawnością** i zapewnienie im wsparcia, niezależnie od tego, czy niepełnosprawność jest widoczna, czy niewidoczna.

EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA I UNIWERSALNE PROJEKTOWANIE

Model edukacji włączającej zakłada:

- równość praw i obowiązków wszystkich studentów,
- indywidualne dostosowanie warunków studiowania,
- eliminowanie barier utrudniających udział w procesie kształcenia,
- zapewnienie pełnego uczestnictwa studentów w życiu akademickim.

UNIWERSALNE PROJEKTOWANIE DYDAKTYKI

- ❖ zakłada tworzenie zajęć dostępnych dla możliwie szerokiej grupy studentów już na etapie planowania dydaktyki.

Dobrze zaprojektowane zajęcia:

- * są przewidywalne,
- * mają jasną strukturę,
- * zawierają materiały wcześniej,
- * wykorzystują różne formy przekazu,
- * pozwalają na różne sposoby prezentowania wiedzy.

To jest obecnie bardzo nowoczesne podejście w szkolnictwie wyższym.

Kluczowy przekaz

Dostępność odpowiada na pytanie: „czy student może uczestniczyć?”,
a Uniwersalne Projektowanie pokazuje: „jak zaprojektować zajęcia, aby mógł skutecznie się uczyć”.

PRZYKŁADY UNIWERSALNEGO PROJEKTOWANIA DYDAKTYKI

Przykład dobrze zaprojektowanych zajęć

Wykładowca:

- * przesyła materiały przed zajęciami,
- * stosuje czytelne slajdy,
- * podsumowuje najważniejsze informacje,
- * umożliwia różne formy aktywności,
- * jasno określa zasady zaliczenia.

Efekt:

- * Zyskują wszyscy studenci — nie tylko osoby z niepełnosprawnościami.

KOMUNIKACJA WŁĄCZAJĄCA

Komunikacja włączająca opiera się na:

- poszanowaniu godności i autonomii studenta,
- koncentracji na potrzebach edukacyjnych,
- języku wolnym od stereotypów i stygmatyzacji,
- zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa i szacunku.

Zasady komunikacji

- stosowanie języka neutralnego i rzeczowego,
- unikanie oceniania,
- zwracanie się bezpośrednio do studenta,
- zachowanie poufności informacji,
- przekazywanie jasnych i konkretnych informacji.

KOMUNIKACJA WŁĄCZAJĄCA – PRAKTYCZNE PRZYKŁADY

Przykład 1 – język wspierający

Niewłaściwie:

- „Proszę się nie stresować. To tylko egzamin.”
- „Inni mają gorzej.”
- „To nie mój problem.”
- „Niepełnosprawny student”
- „Chory psychicznie”
- „Normalni studenci”

Lepiej:

- „Widzę, że ta sytuacja jest dla Pani/Pana trudna.”
- „Czy mogę jakoś pomóc?”
- „Spróbujmy wspólnie znaleźć rozwiązanie zgodne z zasadami uczelni.”
- „Możemy wspólnie poszukać rozwiązania.”
- „Student z niepełnosprawnością, student w kryzysie zdrowia psychicznego”
- „Pozostali studenci”

Przykład 2 – zwracanie się do studenta

Niewłaściwie:

- Wykładowca mówi do asystenta:
„Proszę mu powiedzieć, że egzamin zaczyna się o 10.”

Prawidłowo:

- Wykładowca mówi bezpośrednio do studenta: „Egzamin rozpoczyna się o godzinie 10.”

ZNACZENIE JĘZYKA I POSTAWY WYKŁADOWCY

Sposób komunikacji wykładowcy wpływa na:

- poczucie bezpieczeństwa studentów,
- atmosferę zajęć,
- gotowość studentów do proszenia o pomoc,
- poziom zaangażowania i aktywności.

INDYWIDUALNE DOSTOSOWANIE STUDIÓW (IDS)

Czym jest IDS?

Indywidualne Dostosowanie Studiów (IDS) jest narzędziem wyrównywania szans edukacyjnych studentów ze szczególnymi potrzebami.

IDS:

- umożliwia równy dostęp do procesu kształcenia,
- nie obniża wymagań merytorycznych,
- ma charakter indywidualny,
- uwzględnia potrzeby wynikające ze stanu zdrowia lub niepełnosprawności.

Kto może korzystać z IDS?

- studenci posiadający aktualne orzeczenie o niepełnosprawności,
- studenci, których stan zdrowia uzasadnia potrzebę dostosowania.

INDYWIDUALNE DOSTOSOWANIE STUDIÓW (IDS)

Charakter IDS

- każde dostosowanie ma charakter indywidualny,
- zakres IDS ustalany jest przez BON,
- decyzje podejmowane są na podstawie dokumentacji,
- uwzględniane są możliwości organizacyjne uczelni.

Zasada nadrzędna IDS

- Te same wymagania merytoryczne – różne drogi ich realizacji.

IDS:

- nie jest przywilejem,
- nie obniża poziomu kształcenia,
- służy wyrównywaniu szans edukacyjnych.

PROCEDURA PRZYDZIELANIA STUDENTOWI IDS

KROK	DZIAŁANIA
1 – Zgłoszenie przez studenta	Student składa wniosek do Biura Osób z Niepełnosprawnościami (BON) wraz z orzeczeniem o niepełnosprawności lub inną dokumentacją uzasadniającą potrzebę dostosowania.
2 – Weryfikacja wniosku przez konsultanta edukacyjnego BON	Konsultant analizuje dokumentację i przygotowuje propozycję indywidualnych dostosowań.
3 – Opinia Pełnomocnika ds. Osób z Niepełnosprawnościami	Dokument trafia do Pełnomocnika, który przychylił się lub nie do zaproponowanych dostosowań.
4 – Zatwierdzenie przez dziekana	Po pozytywnej opinii Pełnomocnika dokument IDS jest przekazywany do zatwierdzenia przez właściwego dziekana.
5 – Przekazanie IDS studentowi i wykładowcom	Student otrzymuje dokument IDS i powiadamia wykładowcę o zaleceniach.
6 – Realizacja i monitorowanie	Wykładowcy wdrażają zalecenia IDS, a BON monitoruje prawidłowość realizacji i wprowadza korekty w razie zmiany potrzeb studenta.

PRZEWODNIK DZIAŁAŃ DLA WYKŁADOWCY PO OTRZYMANIU DOKUMENTU IDS

KROK	DZIAŁANIA
1 – Zapoznanie się z IDS	Uważne przeczytanie zakresu zaleceń dotyczących zaliczeń lub egzaminów.
2 – Wdrożenie zaleceń w praktyce	Dostosowanie formy, organizacji lub warunków realizacji zajęć: zachowanie niezmiennych wymagań merytorycznych i efektów uczenia się.
3 – Komunikacja ze studentem	Omówienie organizacyjne aspektów realizacji IDS; należy zachować poufność i profesjonalny charakter rozmowy.
4 – Współpraca z BON	W razie wątpliwości proszę o skontaktowanie się z Biurem Osób z Niepełnosprawnościami; można zaproponować rozwiązania równoważne tylko po konsultacji z BON.
5 – Monitorowanie i reagowanie	Obserwowanie przebiegu procesu dydaktycznego; w przypadku trudności lub zmian sytuacji studenta – poinformować BON.

PRAKTYCZNE PRZYKŁADY DOSTOSOWAŃ

1. Student z dysleksją

Możliwe dostosowania:

- wydłużony czas egzaminu,
- możliwość odpowiedzi ustnej,
- materiały elektroniczne.

2. Student z chorobą przewlekłą

Możliwe dostosowania:

- elastyczne terminy konsultacji,
- możliwość odrobienia zajęć,
- indywidualna organizacja zaliczeń.

3. Student z zaburzeniami lękowymi

Możliwe dostosowania:

- egzamin w mniejszej sali,
- ograniczenie bodźców,
- jasne instrukcje i harmonogram.

ROLA WYKŁADOWCY W REALIZACJI IDS

Wykładowca:

- realizuje dostosowania,
- zachowuje standardy akademickie,
- wspiera komunikację,
- współpracuje z BON,
- reaguje na dyskryminację,
- buduje bezpieczne środowisko.

Wykładowca nie:

- diagnozuje,
- prowadzi terapii,
- ocenia stanu zdrowia,
- nie ujawnia informacji o studencie.

SYSTEM WSPARCIA NA UCZELNI

System wsparcia opiera się na współpracy:

- Biura Osób z Niepełnosprawnościami,
- Pełnomocnika ds. Osób z Niepełnosprawnościami,
- Koordynatora ds. dostępności,
- władz uczelni,
- dziekanatów,
- kadry dydaktycznej,
- psychologa,
- opiekunów roku,
- administracji uczelni.

FORMY WSPARCIA STUDENTÓW ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

1. Asystent studenta z niepełnosprawnością

Asystent wspiera studenta w zakresie organizacyjnym i edukacyjnym, m.in. poprzez:

- pomoc w poruszaniu się po uczelni,
- wsparcie podczas zajęć dydaktycznych i egzaminów,
- pomoc w sporządzaniu notatek,
- wsparcie biblioteczne i administracyjne,
- pomoc organizacyjną w procesie studiowania.

Asystent:

- nie wyręcza studenta w realizacji obowiązków akademickich,
- nie wykonuje czynności samoobsługowych,
- wspiera samodzielność i aktywność studenta.

FORMY WSPARCIA STUDENTÓW ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

2. Wsparcie techniczne i edukacyjne

Studenci mogą korzystać m.in. z:

- sprzętu wspomagającego,
- zasobów biblioteki cyfrowej,
- dostępnych materiałów dydaktycznych,
- pomocy w przygotowaniu materiałów w formach dostępnych.

FORMY WSPARCIA STUDENTÓW ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

3. Wsparcie zdrowia i dobrostanu:

- wsparcia psychologicznego,
- konsultacji edukacyjnych,
- dostosowanych zajęć wychowania fizycznego,
- Strefy Ciszy,
- wsparcia tłumacza Polskiego Języka Migowego (w tym online).

WSPÓŁPRACA Z BON

BON wspiera studentów poprzez:

- organizację IDS,
- konsultacje edukacyjne,
- pomoc w organizacji procesu studiowania,
- działania związane z likwidowaniem barier.

BON wspiera również wykładowców poprzez:

- konsultacje dotyczące dostosowań dydaktycznych,
- wsparcie organizacyjne i metodyczne,
- pomoc w sytuacjach trudnych,
- konsultacje stacjonarne i online.

W przypadku wątpliwości zaleca się kontakt z BON lub Pełnomocnikiem ds. Osób z Niepełnosprawnościami.

REAGOWANIE W SYTUACJACH TRUDNYCH

Sytuacje wymagające reakcji:

- kryzys psychiczny,
- agresja,
- dyskryminacja,
- zachowania zagrażające bezpieczeństwu,
- przeciążenie emocjonalne studenta.

W sytuacjach trudnych należy:

- prowadzić spokojne rozmowy w obecności świadka,
- ewentualnie rozmawiać przy otwartych drzwiach,
- przeprowadzać zaliczenia i egzaminy w obecności innych osób,
- dokumentować zdarzenia,
- opierać się na faktach, a nie ocenach,
- zachować granice roli zawodowej,
- koncentracja na rozwiązaniach i możliwościach wsparcia,
- kontaktować się z odpowiednimi służbami w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia.

DOKUMENTOWANIE ZDARZEŃ TRUDNYCH

Każda sytuacja trudna powinna zostać zgłoszona przełożonym uczelni i udokumentowana.

Notatka służbowa powinna zawierać:

- datę i miejsce zdarzenia,
- dane uczestników sytuacji,
- rzeczowy opis zdarzenia,
- informacje o podjętych działaniach,
- dane świadków,
- podpis osoby sporządzającej dokument.

Dokumentacja:

- zapewnia przejrzystość działań,
- wspiera właściwe uruchomienie procedur,
- chroni wszystkich uczestników procesu dydaktycznego.

DYSKRYMINACJA I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU

Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność to każde różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie osób z niepełnosprawnościami, które narusza ich prawa oraz utrudnia pełne uczestnictwo w życiu akademickim.

Dyskryminacja może mieć charakter:

- bezpośredni,
- pośredni,
- nieświadomy,
- językowy,
- organizacyjny,
- społeczny.

Często przyjmuje formę drobnych zachowań lub komentarzy, które — mimo braku złych intencji — powodują wykluczenie, dyskomfort lub obniżenie poczucia bezpieczeństwa studenta.

JAK REAGOWAĆ NA DYSKRYMINACJĘ ?

Każdy przejaw wykluczenia lub obraźliwego zachowania wymaga reakcji.

Zalecane działania wykładowcy:

- przerwanie niestosownego zachowania,
- nazwanie sytuacji,
- przypomnienie zasad szacunku i równego traktowania,
- wsparcie osoby, która doświadczyła dyskryminacji,
- zgłoszenie sytuacji odpowiednim jednostkom uczelni, jeśli wymaga tego procedura.

PRZYKŁAD SYTUACYJNY – REAGOWANIE NA DYSKRYMINACJĘ

1. Sytuacja

Podczas zajęć student komentuje:

„Przecież on i tak ma łatwiej przez te dostosowania.”

Reakcja wykładowcy

„Dostosowania nie obniżają wymagań akademickich.

Ich celem jest wyrównanie szans edukacyjnych i zapewnienie równych możliwości udziału w zajęciach.”

**Przeciwdziałanie dyskryminacji nie polega wyłącznie na reagowaniu na trudne sytuacje.
To także codzienne budowanie atmosfery szacunku, bezpieczeństwa i równego traktowania wszystkich studentów.**

PRZYKŁADY MIKROAGRESJI

Mikroagresje to pozornie niewinne komentarze, żarty lub zachowania, które mogą być odbierane jako lekceważące, stereotypowe lub wykluczające.

Przykłady niewłaściwych komunikatów:

1. Wobec studenta z niepełnosprawnością ruchową:

„Podziwiam, że mimo wszystko Pan/Pani studiuje.”
„To musi być straszne żyć w taki sposób.”

2. Wobec studenta z zaburzeniami psychicznymi:

„Wszyscy są dziś zestresowani.”
„Trzeba się po prostu bardziej postarać.”

3. Wobec studenta w spektrum autyzmu:

„Dlaczego Pan/Pani nigdy nie patrzy w oczy?”
„Musi Pan/Pani bardziej otworzyć się na ludzi.”

4. Wobec studenta z dysleksją:

„To tylko wymówka.”
„Każdy czasem robi błędy.”

PRZYKŁADY NIEŚWIADOMEJ DYSKRYMINACJI

Nieświadoma dyskryminacja często wynika z braku wiedzy lub przyzwyczajęń organizacyjnych.

Przykłady takiej nieświadomej dyskryminacji:

Brak dostępnych materiałów

Wszystkie materiały są przekazywane wyłącznie w formie skanów niskiej jakości.

Skutek:

Student słabowidzący lub korzystający z czytnika ekranu nie może samodzielnie pracować.

Dobra praktyka:

Udostępnianie materiałów w dostępnej wersji elektronicznej.

Brak elastyczności organizacyjnej

Wykładowca odmawia studentowi z IDS wydłużonego czasu egzaminu, uznając to za „uprzywilejowanie”.

Skutek:

Student nie ma równych szans na wykazanie wiedzy.

Dobra praktyka:

Realizacja zaleceń IDS przy zachowaniu tych samych wymagań merytorycznych.

Nadmierne wyręczenie

Wykładowca stale zwraca się do asystenta zamiast do studenta.

Skutek:

Odbieranie studentowi sprawczości i podmiotowości.

Dobra praktyka:

Bezpośrednia komunikacja ze studentem.

DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA

Materiały dydaktyczne powinny być przygotowywane zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej.

Zalecenia

- stosowanie prostego i czytelnego układu dokumentów,
- używanie czcionek bezszeryfowych (Arial,Calibri,Verdana,Tahoma),minimum 12–14 pkt, zachowanie odpowiedniego kontrastu,
- stosowanie nagłówków i logicznej struktury treści,
- opisywanie grafik, wykresów i diagramów,
- unikanie nadmiaru tekstu na slajdach,
- przekazywanie materiałów w formie elektronicznej,
- stosowanie napisów do materiałów audiowizualnych.

PRAKTYCZNE PRZYKŁADY – DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA

- **Niewłaściwie:**

- skan nieczytelnego dokumentu,
- mała czcionka,
- slajdy przeładowane tekstem,
- brak opisów grafik.

- **Prawidłowo:**

- tekstowe PDF,
- czytelna prezentacja,
- kontrast,
- nagłówki,
- opisy wykresów i grafik,
- materiały przesyłane przed zajęciami.

REAGOWANIE NA DYSKRYMINACJĘ

Każdy przejaw dyskryminacji, wykluczenia lub agresji wymaga reakcji.

Zalecane działania

- przerwanie sytuacji,
- nazwanie zachowania jako nieakceptowalnego,
- odwołanie się do zasad równego traktowania,
- ochrona godności uczestników sytuacji,
- zgłoszenie zdarzenia odpowiednim jednostkom uczelni.

Celem działań jest budowanie bezpiecznego środowiska akademickiego.

PODSUMOWANIE

NAJWAŻNIEJSZE PRZESŁANIA:

- dostępność wspiera wszystkich studentów,
- indywidualne potrzeby nie oznaczają obniżania wymagań,
- dobra komunikacja buduje bezpieczeństwo,
- wykładowca nie jest sam — wsparcie zapewnia cała uczelnia,
- różnorodność jest wartością akademicką.

**„Każdy człowiek jest wyjątkowy i posiada własne potrzeby —
rolą Akademii jest tworzyć przestrzeń, w której każdy może w pełni
uczestniczyć.”**

Dziękujemy za uwagę

Biuro Osób z Niepełnosprawnościami

ul. Chopina 52, budynek 7, pok. 204

Gorzów Wielkopolski

tel. 506 402 869, 95 721 60 86

e-mail: bon@ajp.edu.pl

